

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-27/13/ZT

Warszawa, dn. 30 grudnia 2014 r.

DECYZJA Nr RWA-26/2014

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Generali Życie Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie polegające na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowień o treści:

A.

- 1) *„Prawo do świadczenia (...) nie zostanie przyznane, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć Ubezpieczonego (...) powstał w związku z: (...) udziałem Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”*,
- 2) *„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący śmierć Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”*,
- 3) *„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący inwalidztwo Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”*;

B.

- 1) *„(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili siedzibę lub miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”*,

- 2) „(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”,

które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 29 stycznia 2013 r.**

II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Generali Życie Towarzystwa Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie polegające na stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowień o treści:

- A. „(...) Towarzystwo ma prawo zaliczyć składkę nieregularną, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, na poczet zaległych składek regularnych” – co narusza art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1147);
- B. „Z zastrzeżeniem ust. 15, zwrot wartości rachunku IKE następuje w terminie 14 dni od daty rozwiązania Umowy (...)” – co narusza art. 37 ust. 10 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1147);
- C.
- 1) „Świadczenie, o którym mowa w ust. 1-4, nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”,
- 2) „Wyplata, o której mowa w ust. (...) nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”
- co narusza art. 11 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1147);
- D.
- 1) „Ubezpieczający ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”,
- 2) „Ubezpieczający lub Ubezpieczony ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”

- co narusza art. 818 § 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 21, ze zm.)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 6 listopada 2014 r.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), oraz stosownie do treści art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Generali Życie Towarzystwo Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie karę pieniężną płatną do budżetu państwa, w wysokości **188 386 zł** (słownie: sto osiemdziesiąt osiem tysięcy trzysta osiemdziesiąt sześć złotych), z tytułu naruszenia określonego w pkt. II sentencji decyzji.

IV. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 ww. ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

umarza się postępowanie wszczęte w związku z podejrzeniem, że Generali Życie Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie:

- 1) stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

„W przypadku wystąpienia zdarzenia, o którym mowa w ust. 2 Towarzystwo wypłaci Uposażonemu świadczenie w wysokości niższej z wartości: sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci Ubezpieczonego albo sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku, jeżeli Ubezpieczający złożył wniosek o zawarcie obu wymienionych Klauzul (...)”,

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.).

- 2) stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

„Towarzystwo dokonuje Wypłaty jednorazowej lub Wypłaty pierwszej raty w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia: (...) złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1.2 wniosku o dokonanie Wypłaty oraz przedłożenia: (...) zaświadczenia lekarza lub innej dokumentacji medycznej określającej przyczynę śmierci (...)”

– co mogło naruszać art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1147);

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej: Prezes Urzędu, Prezes UOKiK), wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające (RWA-405-25/12/ZT) mające na celu:

- I. ustalenie, czy we wzorcach umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego przedkładanych konsumentom do podpisu przez Generali Życie Towarzystwo Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie (dalej: Generali, Spółka) znajdują się zapisy mogące naruszać przepisy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm., dalej: ustawa okik), co uzasadniałoby wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- II. ustalenie, czy we wzorcach umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego przedkładanych konsumentom do podpisu przez Generali znajdują się zapisy mogące naruszać chronione prawem interesy konsumentów, co uzasadniałoby podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach – ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 121, ze zm., dalej: k.c.) oraz w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm., dalej: k.p.c.).

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu ustalił, że Generali prowadzi działalność związaną z zawieraniem z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego.

Prezes Urzędu wystąpił do Spółki o przekazanie wszystkich wzorców umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego stosowanych w obrocie z konsumentami od dnia 1 lipca 2011 r. wraz ze wszystkimi zmianami oraz wskazaniem okresu, w którym były lub są one stosowane. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK Generali przedstawiło m.in. następujące wzorce umów:

- 1) „*Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym IKE OWU IKEM.08.2007*” (dalej: „*IKE OWU IKEM.08.2007*”),
- 2) „*Ogólne warunki IKE BRE ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*” (dalej: „*Ogólne warunki IKE BRE*”),
- 3) „*Klauzulę śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku*” (dalej: „*Klauzula śmierci NW*”),
- 4) „*Klauzulę inwalidztwa wskutek nieszczęśliwego wypadku*” (dalej: „*Klauzula inwalidztwa NW*”),
- 5) „*Umowę dodatkową prowadzenia indywidualnego konta emerytalnego*” (dalej: „*Umowa dodatkową IKE*”),
- 6) „*Klauzulę prowadzenia indywidualnego konta emerytalnego db Emerytura – IKE IKE_RPFME.12.2011*” (dalej: „*Klauzula IKE_RPFME.12.2011*”),

- 7) „Klauzulę prowadzenia indywidualnego konta emerytalnego db Emerytura – IKE IKE_RPFME.02.2012” (dalej: „Klauzula IKE_RPFME.02.2012”),
- 8) „Umowę prowadzenia indywidualnego konta emerytalnego IKE_08.2012” (dalej: „Umowa IKE_08.2012”).

Analiza przedmiotowych dokumentów wykazała m.in., iż Spółka w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorcami umownymi, które mogą zawierać w swojej treści niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (dalej: rejestr niedozwolonych klauzul umownych), a także stosuje w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia, które mogą naruszać k.c. oraz ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1147, dalej: ustawa ike).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Prezes Urzędu postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Generali praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy okik, polegających na:

I. stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowień, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, o treści:

A.

- 1) „Prawo do świadczenia (...) nie zostanie przyznane, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć Ubezpieczonego (...) powstał w związku z: (...) udziałem Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”,
- 2) „Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący śmierć Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”,
- 3) „Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący inwalidztwo Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”;

B.

- 1) „(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili siedzibę lub miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”,
- 2) „(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”;

C. *„W przypadku wystąpienia zdarzenia, o którym mowa w ust. 2 Towarzystwo wypłaci Uposażonemu świadczenie w wysokości niższej z wartości: sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci Ubezpieczonego albo sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku, jeżeli Ubezpieczający złożył wniosek o zawarcie obu wymienionych Klauzul (...)”*,

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik;

II. stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowień:

A. *„(...) Towarzystwo ma prawo zaliczyć składkę nieregularną, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, na poczet zaległych składek regularnych”* – co może naruszać art. 29 ust. 1 ustawy ike;

B. *„Z zastrzeżeniem ust. 15, zwrot wartości rachunku IKE następuje w terminie 14 dni od daty rozwiązania Umowy (...)”* – co może naruszać art. 37 ust. 10 ustawy ike;

C. *„Towarzystwo dokonuje Wypłaty jednorazowej lub Wypłaty pierwszej raty w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia: (...) złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1.2 wniosku o dokonanie Wypłaty oraz przedłożenia: (...) zaświadczenia lekarza lub innej dokumentacji medycznej określającej przyczynę śmierci (...)”* – co może naruszać art. 34 ust. 2 ustawy ike;

D.

1) *„Świadczenie, o którym mowa w ust. 1-4, nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”*,

2) *„Wypłata, o której mowa w ust. (...) nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”*

– co może naruszać art. 11 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 12 ustawy ike;

E.

1) *„Ubezpieczający ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”*,

2) *„Ubezpieczający lub Ubezpieczony ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”*,

– co może naruszać art. 818 § 3 k.c.,

i może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik.

Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 r. Prezes UOKiK zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu następujące dokumenty uzyskane w ramach przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-405-25/12/ZT:

pismo Spółki z dnia 21 grudnia 2012 r. wraz z następującymi załącznikami:

1) *„IKE OWU IKEM.08.2007”*,

2) *„Ogólne warunki IKE BRE”*,

3) *„Klauzula śmierci NW”*,

4) *„Klauzula inwalidztwa NW”*,

- 5) „Umowa dodatkową IKE”,
- 6) „Klauzula IKE_RPFME.12.2011”,
- 7) „Klauzula IKE_RPFME.02.2012”,
- 8) „Umowa IKE_08.2012”.

Zawiadamiając Generali, pismem z dnia 30 grudnia 2013 r., o wszczęciu przedmiotowego postępowania oraz o zaliczeniu w poczet dowodów w tym postępowaniu ww. dokumentów, Prezes UOKiK wezwał Spółkę do ustosunkowania się do zarzutów przedstawionych w sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania oraz zażądał przekazania informacji i dokumentów niezbędnych do rozstrzygnięcia tego postępowania, mianowicie:

- 1) informacji na temat dat końcowych stosowania lub informacji o dalszym stosowaniu następujących wzorców umownych:
  - „IKE OWU IKEM.08.2007”,
  - „Ogólne warunki IKE BRE”,
  - „Klauzula śmierci NW”,
  - „Klauzula inwalidztwa NW”,
  - „Klauzula IKE_RPFME.02.2012”,
  - „Umowa IKE_08.2012”.
- 2) po 5 ostatnich umów zawartych z konsumentami w oparciu o każdy z ww. wzorców umownych oraz w oparciu o następujące wzorce umowne:
  - „Umowa dodatkową IKE”,
  - „Klauzula IKE_RPFME.12.2011”.

W odpowiedzi z dnia 31 stycznia 2014 r. na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Spółka przekazała żądane przez Prezesa Urzędu dokumenty i informacje oraz odniosła się do postawionych jej zarzutów. Generali wskazało, że wycofało z obrotu z konsumentami kwestionowane przez Prezesa UOKiK wzorce umów w styczniu 2013 r. i tym samym zaprzestało stosowania zawartych w nich postanowień będących przedmiotem niniejszego postępowania.

W odniesieniu do zarzutu określonego w punkcie I.A. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt I.A. sentencji decyzji) Spółka zapewniła, że jej intencją nie było dobrowolne i niezależne od okoliczności zdarzenia rozpatrywanie zasadności wypłaty świadczeń konsumentom. Jednocześnie zadeklarowała wysłanie do wszystkich swoich klientów posiadających umowę zawartą na podstawie wzorca umowy zawierającego zakwestionowaną klauzulę informacji, że na etapie wypłaty świadczenia z umowy będzie stosowała zamknięty katalog wyłączeń jej odpowiedzialności. Generali wskazało również, że po przeanalizowaniu wszystkich przypadków, w których dokonało wypłaty świadczenia, poinformuje Prezesa Urzędu, czy w praktyce miało miejsce całkowicie dowolne ustalenie okoliczności zwalniających Spółkę z odpowiedzialności wynikającej z umowy. Ponadto, Generali zaznaczyło, że w kolejnych wzorcach umownych wprowadzonych do obrotu z konsumentami zdefiniowało zamknięty katalog wyłączeń jego odpowiedzialności.

W zakresie zarzutu postawionego w punkcie I.B sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt I.B. sentencji decyzji) Spółka poinformowała, że na skutek monitoringu

prowadzonych przez Prezesa UOKiK postępowań zmieniła w wykorzystywanych przez nią wzorcach umów zapisy dotyczące doręczania korespondencji pomiędzy stronami umowy w sposób odpowiadający prawu.

Generali nie podzieliło stanowiska Prezesa Urzędu w odniesieniu do zarzutu określonego w punkcie I.C. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt IV ppkt 1. sentencji decyzji). Spółka wyjaśniła, że kwestionowane postanowienie dotyczy tzw. tymczasowej ochrony ubezpieczeniowej i nie obejmuje sytuacji wypłaty sumy ubezpieczenia po zawarciu umowy ubezpieczenia i rozpoczęciu ochrony ubezpieczeniowej z tytułu umowy ubezpieczenia w świetle przepisów art. 814 § 1 k.c. Tymczasowa ochrona ubezpieczeniowa, w ocenie Spółki, stanowi tzw. dobrą praktykę w ubezpieczeniach na życie, polegającą na objęciu konsumenta ochroną w ograniczonym zakresie (na wypadek śmierci ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku) i udzieleniu jej od dnia następnego po dniu złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, a więc jeszcze przed jej zawarciem i rozpoczęciem udzielania ochrony ubezpieczeniowej zgodnie z art. 814 § 1 k.c., czyli w okresie, który nie został unormowany w polskim prawie. Zgodnie ze stanowiskiem Generali, świadcząc tymczasową ochronę ubezpieczeniową prezentuje ono prokliencką postawę, ponieważ nie jest do tego świadczenia zobligowane. Tymczasowa ochrona ubezpieczeniowa, w opinii Spółki, służy ochronie interesów konsumenta, a zakwestionowana klauzula tego interesu nie narusza. Klauzula ta nie jest zatem, jak twierdzi Generali, tożsama z postanowieniem wpisanym do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 3461, które dotyczy wypłaty sumy ubezpieczenia po zawarciu umowy ubezpieczenia i rozpoczęciu ochrony ubezpieczeniowej zgodnie z art. 814 § 1 k.c. Spółka zaznaczyła, że po objęciu ubezpieczonego pełną ochroną ubezpieczeniową w przypadku śmierci ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku wypłaca ona świadczenie równe sumie ubezpieczenia z tytułu śmierci oraz sumie ubezpieczenia z tytułu śmierci w wyniku nieszczęśliwego wypadku, o ile taka klauzula została zawarta i nie pozbawia konsumenta prawa do uzyskania świadczenia z tytułu żadnej z zawartych umów ubezpieczenia.

Przedstawiając swoje stanowisko wobec zarzutu postawionego w punkcie II.A. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II.A. sentencji decyzji) Spółka stwierdziła, że w praktyce nie stosuje zakwestionowanej klauzuli w żadnym z automatycznych procesów obsługi umowy ubezpieczenia. Generali, powołując się na treść art. VIII ust. 13, art. IX ust. 2 ppkt 2.2. oraz art. IX ust. 4 „IKE OWU IKEM.08.2007” wyjaśniło, że w przypadku zaległości w opłaceniu składki regularnej, w sytuacji braku jej wpływu, w pierwszej kolejności płatność składek regularnych zostaje zawieszona na okres maksymalnie 18-tu miesięcy, a w razie kolejnej zaległości w opłaceniu składek regularnych powstałej po zakończeniu okresu zawieszenia opłacania składek regularnych, umowa zostaje przekształcona w ubezpieczenie bezskładkowe, w czasie którego ubezpieczającemu przysługuje prawo do opłacania składek nieregularnych. W związku z tym, jak wskazała Spółka, do zaliczenia na poczet zaległych składek regularnych składki nieregularnej, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, nigdy nie dojdzie z jej inicjatywy. Generali zaznaczyło, że skorzystało z zakwestionowanego postanowienia w sytuacjach, gdy to klienci wnioskowali o przeprowadzenie opisanej w nim transakcji, co miało miejsce w nielicznych przypadkach.

W zakresie zarzutu opisanego w punkcie II.B. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II.B. sentencji decyzji) Generali zgodziło się z Prezesem Urzędu, iż zakwestionowana klauzula może naruszać art. 37 ust. 10 ustawy ike. Jednocześnie poinformowało, że w praktyce dokonuje zwrotu wartości rachunku IKE przed upływem terminu wypowiedzenia umowy, czyli w zgodzie z ww. przepisem. Na podstawie przeprowadzonej analizy zrealizowanych zwrotów wartości z rachunku IKE Spółka

stwierdziła, że nie odnotowała ani jednego przypadku, w którym zwrot wartości z rachunku IKE nastąpiłby niezgodnie z ustawą ike. Na potwierdzenie tego oświadczenia Generali przedstawiło kilka wybranych losowo przykładów umów, w ramach których zwrot wartości rachunku IKE nastąpił na podstawie pisemnej dyspozycji konsumenta przed upływem terminu wypowiedzenia umowy. Ponadto, Spółka podniosła, że kolejne wzorce umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego wprowadzone do obrotu z konsumentami zawierają w przedmiotowym zakresie postanowienia tożsame z przepisami ustawy ike.

Odnośnie do zarzutu określonego w punkcie II.C. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt IV ppkt 2. sentencji decyzji) Generali oświadczyło, że zmieniło zawierający zakwestionowaną klauzulę wzorzec „*Klauzula IKE_RPFME.12.2011*” i zastąpiło go wzorcem „*Klauzula IKE_RPFME.02.2012*”, w którym – po analizie raportu z kontroli wzorców umownych dotyczących indywidualnych kont emerytalnych z lutego 2012 r. opublikowanego przez Prezesa UOKiK – dokonało zmiany kwestionowanego postanowienia. Dodatkowo, Spółka wskazała, że na podstawie wzorca „*Klauzula IKE_RPFME.12.2011*” nie została zawarta ani jedna umowa o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego.

Odpowiadając na zarzut postawiony w punkcie II.D. postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II.C. sentencji decyzji) Generali wyjaśniło, że zakwestionowane w ramach tego zarzutu klauzule wynikają ze specyfiki umów, które stanowią powiązanie umowy o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego z umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Spółka stwierdziła, że opracowała i wprowadziła do obrotu z konsumentami wzorce zawierające zakwestionowane przez Prezesa Urzędu klauzule zgodnie z najlepszą wiedzą posiadaną na dzień przygotowania tych wzorców. Zakwestionowane postanowienia są, w ocenie Generali, zgodne z przepisami k.c. z uwzględnieniem przepisów ustawy ike.

Spółka zgodziła się z Prezesem UOKiK co do tego, że klauzule przytoczone w punkcie II.E. postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II.D. sentencji decyzji) mogą naruszać art. 818 § 3 k.c. Generali oświadczyło, że w praktyce nie było przypadków, w których powołaloby się na kwestionowane postanowienia ani tym bardziej sytuacji, w których na ich podstawie doszłoby do zmniejszenia wypłaty z rachunku IKE. Spółka zadeklarowała, że wyśle do swoich klientów informację o tym, iż w sytuacji wypłaty świadczenia nie będzie stosowała kwestionowanych klauzul.

Pismem z dnia 6 listopada 2014 r. Generali przekazało informację o przychodzie osiągniętym w 2013 r., który wyniósł [...] zł (słownie: [...] złotych [...] grosze). Jednocześnie wyjaśniło, że przychód osiągnięty przez Spółkę w 2013 r. z produktów objętych postępowaniem wyniósł [...] zł (słownie: [...] złotych [...] groszy). Natomiast suma świadczeń z tytułu śmierci wypłaconych z tytułu wszystkich umów objętych postępowaniem stanowi, według oświadczenia Generali, [...] zł (słownie: [...] złotych [...] grosze). Spółka podniosła, że przychód z tytułu oferowania indywidualnych kont emerytalnych w formie ubezpieczenia nie ma nic wspólnego z „rzeczywistym” przychodem Generali, ponieważ umowy o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych są umowami ubezpieczenia powiązanymi z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. W efekcie, jak twierdzi Spółka, środki pochodzące z wpłat klientów tytułem pokrycia składek ubezpieczeniowych są w całości przekazywane na wydzielony dla każdego klienta rachunek, stanowiąc *de facto* odrębny majątek klienta. Generali porównało taki rodzaj ubezpieczenia z funduszami inwestycyjnymi, które generują dla towarzystwa funduszy inwestycyjnych przychód w postaci opłat za zarządzanie nimi, lub innych opłat, związanych chociażby z prowadzeniem rachunków subskrybencyjnych klientów. Przychodem towarzystw funduszy inwestycyjnych nie

są natomiast, zgodnie z twierdzeniem Spółki, wpłaty klientów funduszy na nabycie jednostek uczestnictwa. Zatem, jak dalej wyjaśniło Generali, podstawę nałożenia kary pieniężnej przez Prezesa Urzędu w ewentualnym postępowaniu przeciwko towarzystwu funduszy inwestycyjnych stanowiłyby kwoty nieporównywalnie mniejsze niż w przypadku postępowania wobec zakładu ubezpieczeń oferującego produkty z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Spółka podkreśliła również, że w ramach umów objętych postępowaniem nigdy nie odmówiła wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK właśnie ze względu na inwestycyjny charakter umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego w formie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem inwestycyjnym, których głównym celem nie jest ochrona na wypadek śmierci, ale pomnażanie środków powierzanych przez klientów z myślą o uzupełnieniu przyszłej emerytury. Spółka wyjaśniła również, że [...]. Liczba umów o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych objętych postępowaniem wynosi, według Generali, [...] umowy, co stanowi [...] % całego portfela Spółki (ok. [...] osób). Zdaniem Spółki, [...] [...] zł (słownie: [...] złote [...] groszy).

W tym samym piśmie, Spółka wskazała, że wzorce umowne, które zawierały postanowienia zakwestionowane w punkcie I i II postanowienia o wszczęciu postępowania przestały obowiązywać, w związku z czym Generali nie zawiera w oparciu o nie nowych umów. Na dowód tego Spółka przekazała uchwałę jej Zarządu z dnia 23 stycznia 2013 r. nr [...], na mocy której z dniem 29 stycznia 2013 r. wycofano z obrotu wzorce umowne:

- 1) „IKE OWU IKEM.08.2007”,
- 2) „Ogólne warunki IKE BRE”,
- 3) „Klauzula śmierci NW”,
- 4) „Klauzula inwalidztwa NW”.

Jednocześnie Spółka poinformowała, że – w zakresie obowiązujących umów zawartych z konsumentami przed wycofaniem z obrotu wzorców umownych zawierających zakwestionowane przez Prezesa Urzędu – Generali przesłało do klientów propozycje podpisania aneksów eliminujących opisane w postanowieniu o wszczęciu postępowania naruszenia. Spółka przekazała wzór pisma zawierającego propozycję podpisania aneksu do umowy oraz wzory wysłanych do konsumentów aneksów, a także oświadczenie Generali, iż przedmiotowe pisma wraz z aneksami zostały przez nie przesłane do wszystkich klientów Spółki, którzy na dzień 5 listopada 2014 r. posiadali aktywne umowy o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego objęte niniejszym postępowaniem. Proces wysyłania ww. pism wraz z aneksami zakończył się, zgodnie z oświadczeniem Generali, dnia 6 listopada 2014 r. Spółka zaznaczyła, że w chwili obecnej oferuje produkty, których wzorce umowne nie zawierają zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowień.

Ponadto, Spółka wskazała, że nie było jej intencją stosowanie postanowień, które mogłyby naruszać interesy konsumentów. W celu uniknięcia stosowania takich postanowień we wzorcach umownych, wprowadzenie do obrotu nowego produktu, jak wyjaśniło Generali, każdorazowo poprzedzone jest wnikliwą analizą prawną. Zdaniem Spółki, dynamicznie zmieniające się otoczenie prawne (np. rozszerzający się rejestr klauzul abuzywnych, czy też wiele sprzecznych ze sobą orzeczeń sądowych) powoduje, że, mimo dokładania przez nią należytej staranności wymaganej dla zakresu i charakteru prowadzonej działalności, nie jest w stanie przewidzieć tego, jakie jeszcze postanowienia mogą być uznane za abuzywne lub naruszające interesy konsumentów. W związku z tym, Generali stwierdziło, że jego działania powinny być oceniane jako nieумыślne. Na dowód powyższego Spółka wniosła o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków [...]. Zgodnie z wnioskiem Spółki, celem przeprowadzenia przedmiotowego dowodu jest wykazanie, że:

- przed wprowadzeniem do obrotu produktów objętych postępowaniem Generali dokonało analizy prawnej i podjęło wszelkie możliwe starania, aby produkty te nie zawierały jakichkolwiek postanowień mogących zostać uznane za abuzywne,
- zamiarem Generali nigdy nie było i nie jest stosowanie takich zapisów w umowach będących przedmiotem postępowania, które mogłyby naruszać prawa lub interesy konsumentów,
- Generali podejmuje wszelkie możliwe działania, aby oferowane klientom produkty były zgodne z powszechnie obowiązującym prawem,
- przyjęte przez Spółkę metody tworzenia nowych produktów, w tym produktów zawierających możliwość prowadzenia indywidualnych kont emerytalnych, uwzględniają badanie tworzonych wzorców umownych pod kątem abuzywności klauzul i dostosowania postanowień do obowiązujących przepisów prawnych,
- Generali na etapie oferowania produktów prowadzi bieżące monitorowanie wzorców umownych pod kątem abuzywności klauzul.

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2014 r. Prezes UOKiK oddalił wniosek Spółki o przeprowadzenie dowodów z zeznań [...] na okoliczności wskazane w piśmie Generali z dnia 6 listopada 2014 r. Okoliczności te zostały ustalone w oparciu o oświadczenie Spółki złożone w piśmie z dnia 6 listopada 2014 r. Oświadczenie to zostało złożone w trybie art. 50 ustawy okik, który stanowi, że przedsiębiorcy są obowiązani do przekazywania wszelkich koniecznych informacji i dokumentów na żądanie Prezesa Urzędu, a ponadto, iż każdy ma prawo składania na piśmie - z własnej inicjatywy lub na prośbę Prezesa Urzędu - wyjaśnień dotyczących istotnych okoliczności sprawy. Nieudzielenie informacji żądanych przez Prezesa Urzędu na podstawie art. 50 ustawy okik bądź udzielenie informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd zagrożone jest sankcją w postaci kary pieniężnej w wysokości stanowiącej równowartość do 50.000.000 euro (art. 106 ust. 2 ustawy okik), o czym Spółka została pouczone w piśmie Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2013 r. i z dnia 21 października 2014 r. W związku z tym, Prezes UOKiK uznał przedmiotowe oświadczenie Generali za wiarygodne, a przeprowadzenie wnioskowanych przez nie dowodów ze świadków za zbędne.

Prezes Urzędu pismem z dnia 8 grudnia 2014 r. zawiadomił Spółkę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Strona skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Korzystając z prawa do wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego Generali, w piśmie z dnia 17 grudnia 2014 r., podsumowało swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Spółka wniosła o wydanie decyzji na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy okik, tj. o wydanie decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania, a także o odstąpienie od nałożenia na nią kary pieniężnej. Na wypadek nieuwzględnienia wniosku o odstąpienie od nałożenia kary pieniężnej Generali wniosło o nałożenie kary w szczególnie niskiej wysokości.

Uzasadniając wniosek o wydanie decyzji w oparciu o art. 27 ust. 2 ustawy okik, Spółka wskazała, że wycofała z obrotu wzorce umowne, w których znajdowały się zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia, a także wysłała do klientów związanych umowami ubezpieczenia na podstawie tych wzorców aneksy eliminujące zakwestionowane przez Prezesa Urzędu klauzule. Tym samym, jak podniosło Generali, zaniechało ono stosowania

zarzuconych mu praktyk, a co za tym idzie zarzuty postawione przez Prezesa UOKiK w postanowieniu o wszczęciu postępowania z dnia 30 grudnia 2013 r. są już nieaktualne.

W zakresie wniosku o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej Spółka argumentowała, iż zaniechała stosowania zakazanych praktyk, oraz iż w praktyce zakwestionowane postanowienia nie generowały niekorzystnych skutków dla klientów. Tytułem przykładu Generali wskazało klauzulę określoną w punkcie II.E. postanowienia o wszczęciu postępowania, która jego zdaniem, nie była stosowana w praktyce i nie miało w oparciu o nią miejsca zmniejszenie wypłaty z rachunku IKE. Jak wyjaśniła Spółka, nigdy nie odmówiła ona wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z zakwestionowanych klauzul, ponieważ umowy ubezpieczenia powiązane z umowami o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego są umowami o charakterze inwestycyjnym, których głównym celem nie jest ochrona na wypadek śmierci, lecz pomnażanie środków powierzanych przez klientów z myślą o uzupełnieniu przyszłej emerytury.

W odniesieniu do wniosku ewentualnego o wymierzenie kary pieniężnej w szczególnie niskiej wysokości Generali zaznaczyło, że w sprawie zaszły okoliczności łagodzące. Spółka wskazała jako takie: zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oraz aktywne współdziałanie z Prezesem Urzędu w trakcie postępowania. Zwróciła jednocześnie uwagę, że okoliczności łagodzące w postaci pozytywnej reakcji na wszczęcie postępowania poprzez podjęcie działań mających na celu zaprzestanie praktyki, niestanowiących pełnego zaprzestania, oraz w postaci dobrowolnej rekompensaty poszkodowanym szkody poniesionej na skutek naruszenia nie wystąpiły w niniejszej sprawie, ponieważ Generali zaprzestało naruszenia, a także z uwagi na fakt, iż naruszenie to nie wywołało żadnej szkody po stronie konsumentów. Dodatkowo, jako okoliczność przemawiającą za uwzględnieniem złożonego przez Spółkę wniosku powołała ona fakt, iż, jej zdaniem, w postępowaniu nie została spełniona żadna przesłanka obciążająca. Mianowicie, jak podniosło Generali, nie można mu przypisać umyślnego działania, co, w ocenie Spółki, nie mogło zostać wykazane wobec oddalenia przez Prezesa UOKiK wniosków dowodowych złożonych w jej piśmie z dnia 6 listopada 2014 r. Spółka stwierdziła również, że w sprawie nie można mówić o powtórnym, umyślnym stosowaniu praktyki tego samego rodzaju, znacznym zasięgu naruszenia ani o osiągnięciu przez nią znacznych korzyści w związku ze stosowaniem zakwestionowanych postanowień. Zaznaczyła także, iż zarzucone jej naruszenie miało miejsce na etapie przedkontraktowym. Opisane okoliczności, w ocenie Generali, wskazują na niewielką wagę zarzucanego mu naruszenia i uzasadniają obniżenie kary pieniężnej do 90% kwoty bazowej, a nawet wymierzenie tej kary w szczególnie niskiej wysokości.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Generali jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem: 0000025952. Przedmiotem działalności Spółki są ubezpieczenia na życie oraz działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalno-rentowymi.

/dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego – karty 46-50 akt administracyjnych/

Przy zawieraniu umów z klientami, będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c., tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich

działalnością zawodową lub gospodarczą, Spółka posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c.

Generali stosowało następujące wzorce umowne, służące do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego:

- 1) „IKE OWU IKEM.08.2007” – stosowany od 10 sierpnia 2007 r. do 29 stycznia 2013 r.
- 2) „Ogólne warunki IKE BRE” – stosowany od 10 sierpnia 2007 r. do 29 stycznia 2013 r.
- 3) „Klauzula śmierci NW” – stosowany od 10 sierpnia 2007 r. do 29 stycznia 2013 r.
- 4) „Klauzula inwalidztwa NW” – stosowany od 10 sierpnia 2007 r. do 29 stycznia 2013 r.
- 5) „Umowa dodatkową IKE” – stosowany od 10 sierpnia 2007 r. do 1 września 2012 r.
- 6) „Klauzula IKE_RPFME.12.2011” – stosowany od 27 grudnia 2011 r. do 16 lutego 2012 r.
- 7) „Klauzula IKE_RPFME.02.2012” – stosowany od 16 lutego 2012 r. do 15 stycznia 2014 r.
- 8) „Umowa IKE_08.2012” – stosowany od 1 września 2012 r. do 23 stycznia 2013 r.

/dowód: pismo Spółki z dnia 21 grudnia 2012 r. wraz z załącznikami oraz pismo Spółki dnia 31 stycznia 2014 r. wraz z załącznikami – karty 9-41 i 59-233 akt administracyjnych/

Po przeprowadzeniu analizy ww. wzorców umownych Prezes Urzędu ustalił, że wzorce „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Klauzula śmierci NW” i „Klauzula inwalidztwa NW” zawierają postanowienia, które mogą być tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

W art. V ust. 3 ppkt 3.5. „IKE OWU IKEM.08.2007” i art. VI ust. 3 ppkt 3.5. „Ogólnych warunków IKE BRE” Spółka zamieściła postanowienie o treści:

„Prawo do świadczenia (...) nie zostanie przyznane, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć Ubezpieczonego (...) powstał w związku z: (...) udziałem Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...).”

Z kolei w art. VI pkt 4 „Klauzuli śmierci NW” Generali wykorzystywało klauzulę w brzmieniu:

„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący śmierć Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...).”

Ponadto, Spółka wprowadziła w art. VI pkt 4 „Klauzuli inwalidztwa NW” następujące postanowienie:

„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący inwalidztwo Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...).”

Generali wprowadziło w art. XVII ust. 5 zd. 2 „IKE OWU IKEM.08.2007” klauzulę o treści:

„(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili siedzibę lub miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”.

W art. XIX ust. 4 „Ogólnych warunków IKE BRE” Spółka zamieściła natomiast postanowienie w brzmieniu:

„(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres”.

Dodatkowo, w art. VI ust. 4 „Ogólnych warunków IKE BRE” Generali wykorzystywało klauzulę:

„W przypadku wystąpienia zdarzenia, o którym mowa w ust. 2 Towarzystwo wypłaci Uposażonemu świadczenie w wysokości niższej z wartości: sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci Ubezpieczonego albo sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku, jeżeli Ubezpieczający złożył wniosek o zawarcie obu wymienionych Klauzul (...)”.

/dowód: załączniki do pisma Spółki z dnia 21 grudnia 2012 r. – karty 11-41 akt administracyjnych/

W rejestrze niedozwolonych klauzul umownych znajdują się postanowienia w brzmieniu:

- *„Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Osoba ubezpieczona poniosła śmierć, został spowodowany lub miał miejsce w bezpośrednim następstwie uprawiania przez Osobę ubezpieczoną niebezpiecznych sportów, takich jak sporty lotnicze, w tym spadochroniarstwo i baloniarstwo, sporty wspinaczkowe i speleologia, sporty motorowe i motorowodne, skoki na gumowej linie, nurkowanie na głębokość większą niż 10m”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 6 kwietnia 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 144/10) wpisane w dniu 19 września 2011 roku do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod numerem 2522;
- *„W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 16 kwietnia 2007 roku (sygn. akt XVII AmC 43/06) i wpisane w dniu 11 lipca 2007 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 1207;
- *„Wszelka korespondencja wysyłana jest przez Bank na wskazany przez posiadacza rachunku adres do korespondencji i uważa się ją za doręczoną po upływie 14 dni od daty jej wysłania przez Bank”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 1 grudnia 2010 roku (sygn. akt XVII AmC 1789/09) i wpisane dnia 28 lutego 2010 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2208;
- *„Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 10 lutego 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 730/10) i wpisane w dniu 14 czerwca 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2360;

- „W przypadku, gdy na rzecz ubezpieczonego zawarta została i w tym samym czasie obowiązuje więcej niż jedna umowa ubezpieczenia, o której mowa w ust. 9, ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność i wypłaca świadczenie wyłącznie na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej najwcześniej, z zastrzeżeniem ust. 12. Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu pozostałych umów ubezpieczenia zawartych na rzecz ubezpieczonego jest wyłączona” – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 19 września 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 145/10) i wpisane w dniu 1 sierpnia 2012 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 3461.

Ponadto, analiza przekazanych przez Spółkę stosowanych w obrocie z konsumentami wzorców umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego wykazała, że Generali stosowało we wzorcach: „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Umowa dodatkowa IKE” i „Klauzula IKE_RPFME.12.2011” postanowienia naruszające bezwzględnie obowiązujące przepisy k.c. oraz ustawy ike.

Mianowicie, Spółka w art. VIII ust. 12 zd. drugie „IKE OWU IKEM.08.2007” zamieściła postanowienie o treści:

„(...) Towarzystwo ma prawo zaliczyć składkę nieregularną, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, na poczet zaległych składek regularnych”.

Z kolei w art. X ust. 14 „IKE OWU IKEM.08.2007” oraz w art. VII ust. 14 „Umowy dodatkowej IKE” Generali wykorzystywało klauzulę w brzmieniu:

„Z zastrzeżeniem ust. 15, zwrot wartości rachunku IKE następuje w terminie 14 dni od daty rozwiązania Umowy (...)”

Spółka w art. VII ust. 8 pkt 8.2.1 „Klauzuli IKE_RPFME.12.2011” wprowadziła następującą klauzulę:

„Towarzystwo dokonuje Wypłaty jednorazowej lub Wypłaty pierwszej raty w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia: (...) złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1.2 wniosku o dokonanie Wypłaty oraz przedłożenia: (...) zaświadczenia lekarza lub innej dokumentacji medycznej określającej przyczynę śmierci (...)”.

Ponadto, w art. XVI ust. 8 „IKE OWU IKEM.08.2007” Generali zastosowało postanowienie w brzmieniu:

„Świadczenie, o którym mowa w ust. 1-4, nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”.

Jednocześnie Spółka zamieściła w art. XV ust. 5 „Ogólnych warunków IKE BRE” i art. XIII ust. 6 „Umowy dodatkowej IKE” klauzulę o treści:

„Wypłata, o której mowa w ust. (...) nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego”.

Dodatkowo, w art. XVIII ust. 6 „IKE OWU IKEM.08.2007” Generali zastosowało następujące postanowienie:

„Ubezpieczający ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”.

Spółka wprowadziła do art. XIX ust. 5 „Ogólnych warunków IKE BRE” postanowienie w brzmieniu:

„Ubezpieczający lub Ubezpieczony ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”.

/dowód: pismo Spółki z dnia 21 grudnia 2012 r. wraz z załącznikami – karty 9-41 akt administracyjnych/

W oparciu o wzorce umowne: „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE” i „Umowa dodatkowa IKE” Spółka zawierała z konsumentami umowy o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego.

/dowód: pismo Spółki z dnia 31 stycznia 2014 r. wraz z załącznikami – karty 59-233 akt administracyjnych/

Generali nie zawarło żadnej umowy w oparciu o wzorzec „Klauzula IKE_RPFME.12.2011”, w którym znajdowała się klauzula określona w punkcie IV ppkt 2 sentencji decyzji. Spółka nie skorzystała też w praktyce z postanowień przytoczonych w punkcie II.B. i II.D. sentencji decyzji.

/dowód: pismo Spółki z dnia 31 stycznia 2014 r. – karty 59-66 akt administracyjnych/

Spółka w praktyce nigdy nie odmówiła wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w punkcie I. i II. sentencji decyzji.

/dowód: pismo Spółki z dnia 6 listopada 2014 r. – karty 247-254 akt administracyjnych/

Z dniem 29 stycznia 2013 r. Generali zaprzestało stosowania praktyki zarzuconej w punkcie I. postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt I. sentencji decyzji). Wycofało bowiem z obrotu z konsumentami wzorce umów „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Klauzula śmierci NW” i „Klauzula inwalidztwa NW”, które zawierały klauzule tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Ponadto, Spółka skierowała do konsumentów, z którymi wiąza ją umowy zawarte na podstawie wzorców umownych „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Klauzula śmierci NW” i „Klauzula inwalidztwa NW”, propozycje podpisania aneksów do tych umów eliminujących z ich treści postanowienia zakwestionowane w punkcie I. sentencji decyzji.

Klauzula określona w punkcie I.A. sentencji decyzji, która zamieszczona była we wzorcach „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Klauzula śmierci NW” i „Klauzula inwalidztwa NW”, została zmieniona następująco: „Prawo do świadczenia określonego w ust. 4 nie zostanie przyznane, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć Ubezpieczonego powstał w związku z uprawianiem przez Ubezpieczonego następujących niebezpiecznych sportów lub aktywności fizycznych: baloniarstwa, lotniarstwa, paralotniarstwa, szybownictwa, motolotniarstwa, sportów walki, sportów spadochronowych, wspinaczki górskiej lub skałkowej, speleologii, skoków do wody, nurkowania przy użyciu specjalistycznego sprzętu, skoków na elastycznej linie (bungee jumping), raftingu i wszystkich jego odmian, żeglarstwa morskiego, kitesurfingu, off-road skiingu/heliskiingu, kaskaderstwa oraz udziałem w zawodach sportowych, poza lekkoatletyką i pływaniem”.

Postanowienie wskazane w punkcie I.B. sentencji decyzji zostało wykreślone z wzorców „IKE OWU IKEM.08.2007” i „Ogólne warunki IKE BRE”.

Klauzuli przytoczonej w punkcie IV ppkt 1 sentencji decyzji, która znajdowała się we wzorcu „Ogólne warunki IKE BRE”, nadano brzmienie: „W przypadku wystąpienia

zdarzenia, o którym mowa w ust. 2 Towarzystwo wypłaci Uposażonemu świadczenie równe: sumie ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci Ubezpieczonego oraz sumy ubezpieczenia dla Klauzuli wskutek nieszczęśliwego wypadku, jeżeli Ubezpieczający złożył wniosek o zawarcie obu wymienionych Klauzul, w przeciwnym wypadku w wysokości:

4.1. sumy ubezpieczenia dla tej z Klauzul, o zawarcie której Ubezpieczający złożył wniosek albo

4.2. sumy ubezpieczenia dla Obowiązkowej Klauzuli śmierci oraz wartość 101% kwoty wpłaconej składki, jeżeli Ubezpieczający nie złożył wniosku o zawarcie którejkolwiek z wymienionych w ust. 4 Klauzul”.

/dowód: pismo Spółki z dnia 31 stycznia 2014 r. oraz pismo Spółki z dnia 6 listopada 2014 r. wraz z załącznikami – karty 59-66 i 247-254 akt administracyjnych/

Z dniem 6 listopada 2014 r. Generali zaprzestało stosowania praktyki zarzuconej w punkcie II. postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II. sentencji decyzji). Spółka wycofała bowiem z obrotu z konsumentami wzorce umów „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, a także zastąpiła wzorzec umowy „Umowa dodatkowa IKE” wzorcem „Umowa IKE_08.2012”, który nie zawiera klauzul zakwestionowanych w punkcie II. sentencji decyzji. Dodatkowo, Generali zastąpiło wzorzec „Klauzula IKE_RPFME.12.2011” wzorcem „Klauzula IKE_RPFME.02.2012”, który nie zawiera klauzul przytoczonych w punkcie IV ppkt 2 sentencji decyzji. Ponadto, Spółka skierowała do konsumentów, z którymi wiąże ją umowy zawarte na podstawie wzorców umownych „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE”, „Umowa dodatkowa IKE” i „Klauzula IKE_RPFME.12.2011”, propozycje podpisania aneksów do tych umów eliminujących z ich treści postanowienia zakwestionowane w punkcie II. sentencji decyzji. Proces wysyłania przedmiotowych propozycji wraz z aneksami zakończył się dnia 6 listopada 2014 r.

Klauzula określona w punkcie II.A. sentencji decyzji została wykreślona z wzorca „IKE OWU IKEM.08.2007”.

Postanowienie wymienione w punkcie II.B. sentencji decyzji zmieniono we wzorcach „IKE OWU IKEM.08.2007” i „Ogólne warunki IKE BRE”, nadając mu brzmienie: „Zwrot wartości rachunku IKE następuje przed upływem terminu wypowiedzenia Umowy o prowadzenie IKE”.

Klauzuli wzorca „Klauzula IKE_RPFME. 12.2011” przytoczonej w punkcie IV ppkt 2 sentencji decyzji nadano brzmienie: „Towarzystwo dokonuje Wyплаты jednorazowej lub Wyплаты pierwszej raty w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia: złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1.2 wniosku o dokonanie Wyплаты oraz przedłożenia:

8.2.1. aktu zgonu Ubezpieczonego i dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby Uprawnionej albo

8.2.2. prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o sposobie podziału środków zgromadzonych przez Ubezpieczonego bądź prawomocnego postanowienia sądu o dziale spadku oraz dokumentów stwierdzających tożsamość spadkobierców chyba, że Ubezpieczający lub osoby Uprawnione żądają Wyплаты w terminie późniejszym”.

Postanowienie określone w punkcie II.C. sentencji decyzji zostało usunięte z wzorców „IKE OWU IKEM.08.2007”, „Ogólne warunki IKE BRE” i „Umowa dodatkowa IKE”.

Klauzula przytoczona w punkcie II.D. sentencji decyzji, która znajdowała się we wzorcach „IKE OWU IKEM.08.2007” i „Ogólne warunki IKE BRE”, została zmieniona w następujący sposób: „Ubezpieczający lub Ubezpieczony ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli

Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie dopełnił tego obowiązku z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa, Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie, jeżeli niedopełnienie tego obowiązku przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło Towarzystwu ustalenie okoliczności i skutków zdarzenia objętego Umową”.

Wysokość przychodów osiągniętych przez Generali w 2013 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wynosi [...] zł (słownie: [...] złotych [...] grosze).

/dowód: Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie wraz z rachunkiem zysków i strat, stanowiący część sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 r. oraz Oświadczenie [...] z dnia 6 listopada 2014 r. – karty 270-271 akt administracyjnych/

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Naruszenie interesu publicznoprawnego

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy okik jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Dopiero wykazanie tej okoliczności pozwala na realizację celu ustawy, którym, zgodnie z jej art. 1 ust. 1, jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Przedmiotowa sprawa, w ocenie Prezesa UOKiK, ma charakter publicznoprawny, gdyż wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy obecnie są lub w przyszłości będą klientami Spółki. W świetle powyższego, podjęcie działań przez Prezesa Urzędu w przedmiotowej sprawie było uzasadnione.

Naruszenie zakazu z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Ustawa okik przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Definiując w art. 4 pkt 12 pojęcie konsumenta ustawa okik odsyła do art. 22¹ k.c., zgodnie z którym konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy okik. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorców

umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie okik zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- 2) działanie to jest bezprawne;
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1. Strona postępowania (przedsiębiorca)

Zakaz naruszenia zbiorowych interesów konsumentów odnosi się do przedsiębiorców. Przepis art. 4 pkt 1 ustawy okik zawiera legalną definicję przedsiębiorcy, zgodnie z którą pod tym pojęciem rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 672, ze zm.), a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Podmiot będący stroną niniejszego postępowania posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powołanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy okik, gdyż jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem: 0000025952. Przedmiotem działalności Spółki są ubezpieczenia na życie oraz działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalno-rentowymi. Wobec tego Generali jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 („*in initio*”) ustawy okik. Tym samym oznacza to, iż zachowanie Spółki podlega kontroli dokonywanej na podstawie ustawy okik.

Ad 2. Bezprawność działań Spółki

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 1 ustawy okik jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy okik, co do zasady, nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Przepisy te w większości mają bowiem charakter procesowy. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do innych niż ustawa okik aktów prawa powszechnie obowiązującego, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa unijnego, mających bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciężącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Przenosząc powyższe zważania na grunt niniejszej sprawy, należy wskazać, co następuje.

Ad I. sentencji decyzji

Jak zostało wskazane powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy wynika, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa oikik. Niemniej, ustawa w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Jak wskazał SOKiK w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru niedozwolonych klauzul umownych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Rejestr niedozwolonych klauzul umownych prowadzony jest przez Prezesa UOKiK na podstawie wydawanych przez SOKiK prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności tego rejestru. Oznacza to, że rejestr niedozwolonych klauzul umownych jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru niedozwolonych klauzul umownych jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od chwili

wpisania uznanych za niedozwolone postanowień do rejestru niedozwolonych klauzul umownych. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes¹”. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok SOKiK ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą „*lege non distinguente*”, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowaną klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umowne. Oznacza to, że od chwili wpisania klauzuli uznanej wyrokiem SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd Najwyższy (dalej: SN) jednoznacznie rozstrzygnął, że „*stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dana klauzula została wpisana do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również podkreślić, że dla uznania, że klauzula stanowiąca przedmiot postępowania przed Prezesem UOKiK oraz klauzula wpisana do rejestru niedozwolonych klauzul umownych są tożsame w treści, nie jest konieczna literalna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, żeby hipoteza klauzuli kwestionowanej w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru niedozwolonych klauzul umownych. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) SOKiK wskazał, iż nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem SOKiK, cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której SN argumentował, iż „*stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru*”.

Zatem, w zakresie zarzutu stosowania we wzorcach umów postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, w celu wykazania bezprawności działań

---

¹ H. Ciepła, [w:] K. Piasecki [red.], „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz” Tom II, Warszawa 2001, s. 249.

przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Ad I.A.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami wzorcach umownych dotyczących umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

- 1) *„Prawo do świadczenia (...) nie zostanie przyznane, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć Ubezpieczonego (...) powstał w związku z: (...) udziałem Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”* (art. V ust. 3 ppkt 3.5. „IKE OWU IKEM.08.2007” i art. VI ust. 3 ppkt 3.5. „Ogólnych warunków IKE BRE”),
- 2) *„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący śmierć Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”* (art. VI pkt 4 „Klauzuli śmierci NW”),
- 3) *„Świadczenie nie zostanie wypłacone jeżeli nieszczęśliwy wypadek powodujący inwalidztwo Ubezpieczonego nastąpił bezpośrednio lub pośrednio wskutek: (...) udziału Ubezpieczonego w zajęciach sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze, a w szczególności (...)”* (art. VI pkt 4 „Klauzuli inwalidztwa NW”).

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienia te są zbieżne z treścią następującej klauzuli uznanej za niedozwoloną prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

„Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Osoba ubezpieczona poniosła śmierć, został spowodowany lub miał miejsce w bezpośrednim następstwie uprawiania przez Osobę ubezpieczoną niebezpiecznych sportów, takich jak sporty lotnicze, w tym spadochroniarstwo i baloniarstwo, sporty wspinaczkowe i speleologia, sporty motorowe i motorowodne, skoki na gumowej linie, nurkowanie na głębokość większą niż 10m” – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 6 kwietnia 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 144/10) wpisane w dniu 19 września 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2522.

W uzasadnieniu do ww. wyroku SOKiK wskazał, iż nie jest wystarczające przykładowe wyliczenie sportów niebezpiecznych. Otwarty katalog sportów niebezpiecznych sprawia, że jedynie od woli i interpretacji przedsiębiorcy zależy, jakie sporty uzna za niebezpieczne. Nie jest więc jasne, a w zasadzie w ogóle nie wiadomo, jakimi kryteriami mają posługiwać się ubezpieczony i ubezpieczyciel przy ocenie, czy dane zachowanie jest uprawianiem niebezpiecznego sportu. Ustalenie takich kryteriów leży w gestii przedsiębiorcy. Zdaniem Sądu, powoduje to, że przedsiębiorca ma całkowitą dowolność w ustaleniu okoliczności, jakie zwalniają go od odpowiedzialności na podstawie postanowienia wzorca, co wypełnia przesłanki określone w art. 385¹ i art. 385³ pkt 9 k.c.

Zakwestionowane przez Prezesa UOKiK klauzule, podobnie jak powołane wyżej postanowienie z rejestru niedozwolonych klauzul umownych, nie precyzują okoliczności, które stanowiłyby przesłankę zwolnienia Generali z odpowiedzialności względem konsumenta, przez co pozbawiają tego ostatniego możliwości ustalenia zakresu

odpowiedzialności Spółki w momencie zawierania umowy. Odnoszą się do niedookreślonego pojęcia „zajęć sportowych lub rekreacyjnych o ryzykownym charakterze” oraz wymieniają jedynie przykładowe rodzaje takich zajęć.

Powyższe wskazuje, w ocenie Prezesa Urzędu, na tożsamość kwestionowanych postanowień z ww. klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych. Podobnie jak ta ostatnia kształtują one prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Ad I.B.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami wzorcach umownych dotyczących umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

- 1) „(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili siedzibę lub miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres” (art. XVII ust. 5 zd. 2 „IKE OWU IKEM.08.2007”),
- 2) „(...) Jeżeli Ubezpieczający lub Uposażony zmienili miejsce zamieszkania, a Ubezpieczający nie zawiadomił o tym Towarzystwa, przyjmuje się, że Towarzystwo dopełniło obowiązku zawiadomienia, jeżeli pismo zostało wysłane pod ostatni znany Towarzystwu adres” (art. XIX ust. 4 „Ogólnych warunków IKE BRE”).

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienia te są zbieżne z treścią następujących klauzul, uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

- „W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną” – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 16 kwietnia 2007 roku (sygn. akt XVII AmC 43/06) i wpisane w dniu 11 lipca 2007 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 1207;
- „Wszelka korespondencja wysyłana jest przez Bank na wskazany przez posiadacza rachunku adres do korespondencji i uważa się ją za doręczoną po upływie 14 dni od daty jej wysłania przez Bank” – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 1 grudnia 2010 roku (sygn. akt XVII AmC 1789/09) i wpisane dnia 28 lutego 2010 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2208;
- „Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone” – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 10 lutego 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 730/10) i wpisane w dniu 14 czerwca 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2360.

W uzasadnieniu do wyroku z dnia 16 kwietnia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 43/06, SOKiK wskazał m.in., że zakwestionowane postanowienie przyznaje kontrahentowi

konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, a zatem stanowi odpowiednik niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385³ pkt 9 k.c. Otóż to przedsiębiorca, jako twórca wzorca umowy, wprowadzając do niego rozpatrywaną klauzulę, decyduje o skuteczności doręczeń oraz wynikających z tego konsekwencjach prawnych. Takie działanie może naruszać obowiązujące w obrocie dobre obyczaje. Zdaniem Sądu przedmiotowe postanowienie narusza również standardy prawne wynikające z przepisów k.c. Jest ono bowiem sprzeczne z treścią art. 61 § 1 k.c., zgodnie z którym, oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W razie wątpliwości, co do skuteczności złożonego oświadczenia woli podmiotem właściwym do rozstrzygnięcia tej kwestii jest sąd, a nie przedsiębiorca.

Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu w niniejszym postępowaniu, mimo niewielkich odmienności użytych słów, jest tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru co do skutku i celu tj. w zakresie oceny przez Generali skuteczności składanych oświadczeń woli oraz przerzucenia na konsumenta ryzyka związanego z doręczeniami kierowanej do niego korespondencji.

Powyższe wskazuje, w ocenie Prezesa Urzędu, na tożsamość kwestionowanych postanowień z ww. klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych. Podobnie jak ta ostatnia kształtują one prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Odnosząc się do argumentów Spółki przedstawionych przez nią w toku postępowania, Prezes Urzędu stwierdza co następuje.

Prezes UOKiK zauważa, że okoliczność niestosowania przez Generali niektórych zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu postanowień wzorców umownych w praktyce, w tym fakt, iż Spółka nigdy nie odmówiła wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w punkcie I. sentencji decyzji, nie zmienia poczynionej przez Prezesa Urzędu oceny działania Spółki jako bezprawnego. Postanowienia te znajdowały się bowiem w umowach zawartych w oparciu o te wzorce, a zatem istniała potencjalna możliwość ich wykorzystania przez Generali. Należy przy tym zaznaczyć, że zgodnie z dominującym w orzecznictwie poglądem, do uznania danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wystarczy potencjalne zagrożenie naruszenia interesów konsumentów (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt VI ACa 123/09, wyroki SOKiK z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt XVII AmA 43/09, z dnia 27 lutego 2009 r., sygn. akt XVII AmA 99/08, z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII AmA 26/08).

Należy również wskazać, że kwalifikacja zachowania przedsiębiorcy jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oderwana jest od winy przedsiębiorcy, a nawet jego świadomości². W związku z tym podnoszona przez Spółkę okoliczność, iż działała nieумыślnie, bez intencji naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, nie eliminuje poczynionego przez Prezesa Urzędu ustalenia, iż działania Generali stanowiły praktykę zakazaną przez art. 24 ust. 1 ustawy okik.

---

² D. Miąsik [w:] „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” pod red. prof. T. Skoczego, Wyd. CH Beck, Warszawa 2009 r., s. 952.

Wskazane okoliczności pozwalają na przyjęcie, że tożsamość zakwestionowanych klauzul i postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych została udowodniona. Tym samym udowodniona została także bezprawność działania Spółki.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie I. sentencji decyzji.

Ad II. sentencji decyzji

Ad II. A.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienie o treści:

„(...) Towarzystwo ma prawo zaliczyć składkę nieregularną, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, na poczet zaległych składek regularnych” (art. VIII ust. 12 zd. drugie „IKE OWU IKEM.08.2007”).

Zdaniem Prezesa Urzędu postanowienie to narusza art. 29 ust. 1 ustawy ike. W myśl wymienionego przepisu zakład ubezpieczeń nie może pokrywać kosztów ochrony ubezpieczeniowej z części składki ubezpieczeniowej, stanowiącej wpłatę na IKE. Nie może tego czynić zarówno przed przeliczeniem tej wpłaty na jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, jak też po dokonaniu takiego przeliczenia³.

Należy zaznaczyć, że w rozumieniu „*IKE OWU IKEM.08.2007*” wartość rachunku IKE to kwota stanowiąca iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku IKE nabytych za składkę regularną IKE, składkę nieregularną oraz wpłatę transferową w przypadku jej dokonania i ceny sprzedaży jednostek uczestnictwa (art. II „*IKE OWU IKEM.08.2007*”). Zatem składka nieregularna przeznaczona jest na wpłatę na IKE. Jednocześnie, zgodnie z art. II „*IKE OWU IKEM.08.2007*” przez składkę regularną należy rozumieć składkę z tytułu Umowy (zawartej na podstawie „*IKE OWU IKEM.08.2007*”), płatną w terminach i wysokości określonych w polisie i innych pismach potwierdzających przez Spółkę zmianę jej wysokości, składającą się ze składki z tytułu Umów dodatkowych oraz składki regularnej IKE. Wymaga przy tym zaznaczenia, że Umową dodatkową jest, w myśl art. II „*IKE OWU IKEM.08.2007*”, umowa zawarta na podstawie ogólnych warunków ubezpieczenia dodatkowego, rozszerzająca zakres ochrony ubezpieczeniowej Umowy o ryzyka dodatkowe.

Jak wynika z powyższego, że składki z tytułu Umowy dodatkowej finansowana jest ochrona ubezpieczeniowa z tytułu przewidzianych w tej umowie ryzyk. Ponieważ składka ta stanowi część składki regularnej, to należy przyjąć, że ta ostatnia również, w części, służy sfinansowaniu ochrony ubezpieczeniowej. Tym samym zaliczenie składki nieregularnej, przeznaczonej na wpłatę na IKE, na poczet zaległych składek regularnych stanowi sfinansowanie ochrony ubezpieczeniowej i narusza art. 29 ust. 1 ustawy ike.

Ad II. B.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienie o treści:

---

³ A. Kopeć, K. Niziołek, P. Paczkowski *Indywidualne konta emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2004 r., Wyd. 1.

„Z zastrzeżeniem ust. 15, zwrot wartości rachunku IKE następuje w terminie 14 dni od daty rozwiązania Umowy (...)”(art. X ust. 14 „IKE OWU IKEM.08.2007” i art. VII ust. 14 „Umowy dodatkowej IKE”).

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie to narusza art. 37 ust. 10 ustawy ike, który stanowi, iż zwrot środków zgromadzonych na IKE (lub IKZE) powinien nastąpić przed upływem terminu wypowiedzenia umowy. Należy wyjaśnić, że zwrot środków zgromadzonych na IKE następuje w razie wypowiedzenia umowy o prowadzenie IKE przez którąkolwiek ze stron, jeżeli nie zachodzą przesłanki do wypłaty lub wypłaty transferowej (art. 37 ust. 1 ustawy ike). Jednocześnie instytucja wypowiedzenia umowy charakteryzuje się tym, że do końca terminu wypowiedzenia umowa obowiązuje w niezmienionym kształcie i ulega rozwiązaniu dopiero z upływem tego terminu. Skoro zatem przepis art. 37 ust. 10 ustawy ike zobowiązuje przedsiębiorcę do dokonania zwrotu środków zgromadzonych na IKE przed upływem terminu wypowiedzenia, to niewątpliwie zwrot ten powinien nastąpić przed rozwiązaniem umowy. Tymczasem zakwestionowana klauzula uprawnia Generali do dokonania zwrotu już po rozwiązaniu umowy – w terminie 14 dni od jej rozwiązania. W ten sposób konsument może otrzymać należne mu środki pieniężne później niż przewidują to bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawowe.

Ad II. C.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

- 1) *„Świadczenie, o którym mowa w ust. 1-4, nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego” (art. XVI ust. 8 „IKE OWU IKEM.08.2007”),*
- 2) *„Wypłata, o której mowa w ust. (...) nie przysługuje osobie, która umyślnie przyczyniła się do śmierci Ubezpieczonego” (art. XV ust. 5 „Ogólnych warunków IKE BRE” i art. XIII ust. 6 „Umowy dodatkowej IKE”).*

Przytoczone klauzule, według Prezesa Urzędu, naruszają art. 11 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 12 ustawy ike. Pierwszy z wymienionych przepisów uprawnia oszczędzającego do wskazania w umowie o prowadzenie IKE do wskazania jednej lub więcej osób, którym zostaną wypłacone środki zgromadzone na IKE w przypadku jego śmierci (tzw. osoby uposażone). Z kolei drugi z nich definiuje pojęcie osób uprawnionych. Są to osoby uposażone, osoby, o których mowa w art. 832 § 2 k.c., oraz spadkobiercy oszczędzającego. Osoby, o których mowa w art. 832 § 2 k.c., to, jeżeli w chwili śmierci ubezpieczonego nie ma osoby uposażonej, najbliższa rodzina ubezpieczonego w kolejności ustalonej w ogólnych warunkach ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej. Wymaga wyjaśnienia, że w razie śmierci oszczędzającego środki z IKE w pierwszej kolejności otrzymają osoby wskazane przez niego imiennie w umowie o prowadzenie IKE. Dopiero w razie braku osób uposażonych wypłata z IKE nastąpi na rzecz spadkobierców oszczędzającego (art. 11 ust. 5 zd. 1 ustawy ike). Należy jednak zastrzec, że nie dotyczy to umów ubezpieczenia, gdyż w ich przypadku wypłata z IKE przypada najbliższej rodzinie oszczędzającego w kolejności ustalonej w ogólnych warunkach ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej; środki zgromadzone na IKE nie wchodziły wówczas do spadku po oszczędzającym (art. 11 ust. 5 zd. 2 ustawy ike w zw. z art. 831 i 832 k.c.). Tak więc w przypadku umów ubezpieczenia osobami uprawnionymi są osoby uposażone, a w następnej kolejności najbliższa rodzina oszczędzającego w kolejności ustalonej w ogólnych warunkach ubezpieczenia (chyba że umówiono się inaczej). Przepisy ustawy ike nie wyłączają z tego kręgu osób, które

umyślnie przyczyniły się do śmierci oszczędzającego. Wynika to z konstrukcji przepisów ustawy ike. Jest to regulacja szczególna w stosunku do przepisów o umowie ubezpieczenia zawartych w k.c. Należy zaznaczyć, że w szczególności relacja taka zachodzi pomiędzy art. 11 ust. 4 ustawy ike a art. 832 § 1 k.c. Zgodnie z pierwszym z nich wskazanie osoby uprawnionej do otrzymania środków po śmierci oszczędzającego staje się bezskuteczne, jeżeli osoba ta zmarła przed śmiercią oszczędzającego (w takim przypadku udział, który był przeznaczony dla zmarłego, przypada w częściach równych pozostałym osobom wskazanym, chyba że oszczędzający zadysponuje tym udziałem w inny sposób). Natomiast drugi stanowi, że wskazanie uprawnionego do otrzymania sumy ubezpieczenia staje się bezskuteczne, jeżeli uprawniony zmarł przed śmiercią ubezpieczonego albo jeżeli umyślnie przyczynił się do jego śmierci. Obie regulacje określają przesłanki bezskuteczności wskazania osoby uprawnionej do otrzymania środków zgromadzonych na IKE/sumy ubezpieczenia. Gdyby celem ustawodawcy było, aby umyślne przyczynienie się do śmierci oszczędzającego powodowało bezskuteczność wskazania osoby uprawnionej do otrzymania środków zgromadzonych na IKE, to art. 11 ust. 4 ustawy ike albo wprost by na to wskazywał albo nakazywałby odpowiednie stosowanie art. 832 § 1 k.c. Skoro jednak ustawodawca nie zastosował takiego zabiegu, należy rozumieć, że w jego ocenie umyślne przyczynienie się do śmierci oszczędzającego nie może powodować bezskuteczności przedmiotowego wskazania.

Ad II. D.

Spółka zamieściła w stosowanych w obrocie z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści:

- 1) *„Ubezpieczający ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”* (art. XVIII ust. 6 „IKE OWU IKEM.08.2007”),
- 2) *„Ubezpieczający lub Ubezpieczony ma obowiązek powiadomić Towarzystwo o zdarzeniu objętym Umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Jeżeli Ubezpieczający lub Ubezpieczony nie dopełnił tego obowiązku Towarzystwo może odpowiednio zmniejszyć świadczenie”* (art. XIX ust. 5 „Ogólnych warunków IKE BRE”).

W opinii Prezesa UOKiK, powyższe postanowienia naruszają art. 818 § 3 k.c., zgodnie z którym, w razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków określonych w paragrafach poprzedzających, ubezpieczyciel może odpowiednio zmniejszyć świadczenie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło ubezpieczycielowi ustalenie okoliczności i skutków wypadku. „Paragrafy poprzedzające” przewidują natomiast, iż umowa ubezpieczenia lub ogólne warunki ubezpieczenia mogą przewidywać, że ubezpieczający ma obowiązek w określonym terminie powiadomić ubezpieczyciela o wypadku (art. 818 § 1 k.c.).

Generali w ww. postanowieniach nałożyło na konsumenta obowiązek powiadomienia Spółki o zdarzeniu objętym umową w terminie 60 dni od daty jego zajścia. Za zdarzenie ubezpieczeniowe objęte umową, o którym konsument winien poinformować, należy uznać dożycie przez niego wieku uprawniającego do wypłaty z IKE. W razie niedopełnienia przez konsumenta przedmiotowego obowiązku Spółka może odpowiednio zmniejszyć świadczenie. Przepis art. 818 § 3 k.c. umożliwia przedsiębiorcy zastosowanie takiej sankcji, jednakże tylko przy spełnieniu dodatkowych przesłanek. Mianowicie naruszenie obowiązku musi nastąpić z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa konsumenta. Ponadto, powinno przyczynić się

do zwiększenia szkody lub uniemożliwić ustalenie okoliczności i skutków wypadku. Stosowane przez Generali postanowienia uprawniają Spółkę do zmniejszenia świadczenia również w sytuacji, gdy wymienione ustawowe przesłanki nie zostaną spełnione. W szczególności Generali może zmniejszyć świadczenie, jeżeli konsument spóźni się z powiadomieniem Spółki o zdarzeniu objętym umową bez swojej winy, np. ze względu na długotrwały pobyt w szpitalu w stanie śpiączki. Zatem, kwestionowane klauzule wprowadzają nieprzewidzianą ustawowo możliwość zmniejszenia przez Generali wysokości świadczenia należnego konsumentowi z tytułu umowy o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego.

Odnosząc się do argumentów Spółki przedstawionych przez nią w toku postępowania, Prezes Urzędu stwierdza co następuje.

Jak już zostało powiedziane wyżej, okoliczność niestosowania przez Generali niektórych zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu postanowień umownych w praktyce oraz fakt, iż Spółka nigdy nie odmówiła wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w punkcie II. sentencji decyzji, nie zmienia poczynionej przez Prezesa Urzędu oceny działania Spółki jako bezprawnego. Postanowienia te znajdowały się bowiem w umowach zawartych w oparciu o te wzorce, a zatem istniała potencjalna możliwość ich wykorzystania przez Generali. Należy ponownie zaznaczyć, że zgodnie z dominującym w orzecznictwie poglądem, do uznania danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wystarczy potencjalne zagrożenie naruszenia interesów konsumentów (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt VI ACa 123/09, wyroki SOKiK z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt XVII AmA 43/09, z dnia 27 lutego 2009 r., sygn. akt XVII AmA 99/08, z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII AmA 26/08).

Wyjaśnienia Spółki, iż w praktyce nie stosuje zakwestionowanej w punkcie II.A. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (punkt II.A. sentencji decyzji) klauzuli w żadnym z automatycznych procesów obsługi umowy ubezpieczenia nie są wystarczające. Co prawda, tak jak wskazało Generali, zgodnie z „IKE OWU IKEM.08.2007”, w przypadku zaległości w opłacaniu składki regularnej w pierwszej kolejności płatność składek regularnych zostaje zawieszona na okres maksymalnie 18-tu miesięcy, a w razie kolejnej zaległości w opłacaniu składek regularnych powstałej po zakończeniu okresu zawieszenia opłacania składek regularnych, umowa zostaje przekształcona w ubezpieczenie bezskładkowe, w czasie którego ubezpieczającemu przysługuje prawo do opłacania składek nieregularnych. Jednakże, w myśl art. VIII ust. 13 ww. wzorca, zawiesić płatność składek można raz w ciągu każdego kolejnych 5-ciu lat trwania umowy. Zatem, w sytuacji, gdy konsument w okresie tych 5-ciu lat skorzysta już z możliwości zawieszenia płatności składek regularnych po czym powróci do ich opłacania, a następnie, w tym samym okresie 5-cio letnim, będzie zalegał z opłacaniem składek regularnych, wówczas nie znajdzie zastosowania automatyczne zawieszenie ich płatności. W opisanej sytuacji, Generali będzie mogło skorzystać z zakwestionowanego postanowienia i na jego podstawie zaliczyć wpłaconą przez konsumenta składkę nieregularną, za którą nie zostały zakupione jednostki uczestnictwa, na poczet zaległych składek regularnych.

Należy również ponownie wskazać, że kwalifikacja zachowania przedsiębiorcy jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oderwana jest od winy przedsiębiorcy,

a nawet jego świadomości⁴. W związku z tym podnoszona przez Spółkę okoliczność, iż działała nieumyślnie, bez intencji naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, nie eliminuje poczynionego przez Prezesa Urzędu ustalenia, iż działania Generali stanowiły praktykę zakazaną przez art. 24 ust. 1 ustawy okik.

Wskazane okoliczności pozwalają na przyjęcie, że bezprawność zakwestionowanych klauzul została udowodniona.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie II. sentencji decyzji.

Ad 3. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą okik dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, działanie Spółki opisane w punkcie I sentencji decyzji naruszało interes konsumentów. Działanie to polegało bowiem, co zostało udowodnione, na stosowaniu w obrocie z konsumentami we wzorcach umownych:

- 1) „IKE OWU IKEM.08.2007”,
- 2) „Ogólne warunki IKE BRE”,
- 3) „Klauzula śmierci NW”,
- 4) „Klauzula inwalidztwa NW”,

klauzul, które są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Klauzule wskazane w punkcie I.A. sentencji decyzji nie precyzowały okoliczności, które stanowiłyby przesłankę zwolnienia Generali z odpowiedzialności względem konsumenta, przez co pozbawiały tego ostatniego możliwości ustalenia zakresu odpowiedzialności Spółki w momencie zawierania umowy. Postanowienia określone w punkcie I.B. sentencji decyzji przerzucały na konsumenta ryzyko związanego z doręczeniami kierowanej do niego korespondencji. Przyznawały bowiem Generali prawo do decydowania o skuteczności tego doręczania oraz wynikających z tego konsekwencjach prawnych.

Zdaniem Prezesa UOKiK, również działanie Spółki opisane w punkcie II. sentencji decyzji naruszało interes konsumentów. Działanie to polegało bowiem, co zostało

---

⁴ D. Miąsik [w:] „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” pod red. prof. T. Skoczego, Wyd. CH Beck, Warszawa 2009 r., s. 952.

udowodnione, na stosowaniu w zawieranych z konsumentami na podstawie wzorców umownych:

- 1) „IKE OWU IKEM.08.2007”,
- 2) „Ogólne warunki IKE BRE”,
- 3) „Umowa dodatkową IKE”,
- 4) „Klauzula IKE_RPFME.12.2011”

umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowień naruszających przepisy ustawy ike i k.c.

Klauzula wskazana w punkcie II.A. sentencji decyzji umożliwiła Generali wbrew dyspozycji konsumenta pokrywanie kosztów ochrony ubezpieczeniowej z części składki ubezpieczeniowej stanowiącej wpłatę na IKE. Klauzula wskazana w punkcie II.B. sentencji decyzji dopuszczała zwrot środków zgromadzonych na IKE na rzecz konsumenta w późniejszym terminie niż termin wyznaczony ustawowo. Klauzule wskazane w punkcie II.C. sentencji decyzji wprowadzały dodatkową, nieprzewidzianą ustawowo, przesłankę bezskuteczności wskazania przez oszczędzającego osoby uprawnionej do otrzymania środków po jego śmierci. Klauzule wskazane w punkcie II.D. sentencji decyzji uprawniały Spółkę do zmniejszenia świadczenia wypłacanego z tytułu umowy w sytuacjach nie przewidzianych ustawowo.

W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami Generali jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogli zawrzeć z nim umowę. Praktyka była więc skierowana do z góry nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Oferta handlowa Spółki ma charakter ogólnie dostępny. Tym samym kwestionowane przez Prezesa UOKiK działanie Generali mogło naruszać interes nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest zatem, że bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczyło interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, czy indywidualny, ani też grupy takich osób, lecz naruszało ono uprawnienia szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Powyższe wskazuje na naruszenie w przedmiotowej sprawie zbiorowego interesu konsumentów, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do ukształtowania umowy zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i z dobrymi obyczajami.

Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy okik Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej, decyduje Prezes Urzędu w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy okik nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ww. ustawy te okoliczności, które Prezes Urzędu winien uwzględnić

decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, a przede wszystkim charakter udowodnionych Spółce naruszeń, Prezes Urzędu uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

Podkreślić należy, iż treść art. 106 ustawy okik wskazuje na uzależnienie dopuszczalności nałożenia kary pieniężnej, za wskazane w tym przepisie praktyki, od spełnienia przesłanki „choćby nieumyślnego” naruszenia przepisów ustawy.

Zdaniem Prezesa UOKiK, działania podejmowane przez Spółkę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, powinny były uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Pamiętać należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Spółka powinna zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych w taki sposób, by nie doprowadzić do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Prezes Urzędu uznał zatem, że nawet jeżeli Spółka nie miała świadomości, iż stosując te praktyki narusza zbiorowe interesy konsumentów, to jako profesjonalny uczestnik obrotu powinna była mieć taką świadomość. Okolicznością przemawiającą za zastosowaniem wobec Spółki kary pieniężnej jest fakt, iż jako profesjonalista na rynku usług finansowych określając warunki umowne stosowane w obrocie konsumenckim nie może godzić w interesy swoich kontrahentów, a zatem nie może wprowadzać regulacji niezgodnych z przepisami powszechnie obowiązującymi. Spółka powinna mieć również świadomość istnienia rejestru klauzul niedozwolonych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., oraz konieczności dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w tym rejestrze. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy należy wskazać na nieumyślne działanie Generali.

Podkreślić należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary należy wziąć przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kary o takiej wysokości, która zniechęci przedsiębiorców do stosowania klauzul sprzecznych z prawem oraz niedozwolonych postanowień umownych.

Przychód osiągnięty przez Spółkę w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji w kwocie [...] zł (słownie: [...] złotych [...] grosze) ustalono na podstawie technicznego rachunku ubezpieczeń na życie wraz z rachunkiem zysków i strat, stanowiącego część sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 r. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść [...] zł (słownie: [...] złotych).

Oszacowanie wysokości kary przebiegało dwuetapowo. Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych naruszeń i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary. Następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

Ad III. sentencji decyzji

W pkt. II. sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik, co daje podstawę do nałożenia na Generali kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy okik.

Dokonując oceny wagi naruszenia, Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że naruszenie przez Spółkę zbiorowych interesów konsumentów miało miejsce na etapie zawierania kontraktu i polegało na stosowaniu w umowach zawieranych z konsumentami postanowień sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi przepisami k.c. i ustawy ike. Bezprawność tych postanowień jest jednoznaczna, a zakaz ich stosowania w obrocie nie powinien budzić jakichkolwiek wątpliwości. Prezes Urzędu zważył, że w wyniku powyższego zachowania sytuacja konsumentów została osłabiona. Kwestionowane postanowienia umożliwiały Generali pokrywanie kosztów ochrony ubezpieczeniowej z części składki ubezpieczeniowej stanowiącej wpłatę na IKE (punkt II.A. sentencji decyzji), dopuszczały zwrot środków zgromadzonych na IKE na rzecz konsumenta w późniejszym terminie niż termin wyznaczony ustawowo (punkt II.B. sentencji decyzji), wprowadzały dodatkową, nieprzewidzianą ustawowo, przesłankę bezskuteczności wskazania przez oszczędzającego osoby uprawnionej do otrzymania środków po jego śmierci (punkt II.C. sentencji decyzji), uprawniały Spółkę do zmniejszenia świadczenia wypłacanego z tytułu umowy w sytuacjach nie przewidzianych ustawowo (punkt II.D. sentencji decyzji). Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną, natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie przyszłej emerytury.

Przy szacowaniu wagi naruszenia wzięto pod uwagę, że praktyka, której stosowanie Prezes Urzędu stwierdził w pkt. II. sentencji niniejszej decyzji ma charakter długotrwały, była bowiem stosowana przez Spółkę od dnia 10 sierpnia 2007 r. do dnia 6 listopada 2014 r., czyli przez ponad 7 lat.

Podsumowanie wagi naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2013 r. Ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa wynosi [...] zł.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Spółkę za stwierdzoną w punkcie II sentencji decyzji praktykę dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności łagodzących i obciążających. Prezes Urzędu ustalając okoliczności łagodzące i obciążające miał na uwadze całokształt zebranego w postępowaniu materiału dowodowego oraz postawę Spółki. Okoliczności te – w przypadku ich stwierdzenia – mogły mieć wpływ na procentowe zmniejszenie lub zwiększenie kwoty bazowej będącej podstawą wymierzenia kary.

Jako okoliczność obciążającą należy przyjąć ogólnopolski zasięg działania Spółki. Powyższa okoliczność uzasadnia **podwyższenie kary o [...] %**.

Jako najistotniejszą okoliczność łagodzącą Prezes Urzędu ocenił zaniechanie stosowania praktyki. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę **do obniżenia kary o [...] %**.

Jednocześnie Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że Spółka w toku postępowania aktywnie w nim uczestniczyła przyczyniając się do jego szybkiego i sprawnego zakończenia. Okoliczność ta uzasadnia **obniżenie kary o [...] %**.

Ponadto, jako okoliczność łagodzącą potraktowano fakt, że - zgodnie z oświadczeniem Generali złożonym w piśmie z dnia 6 listopada 2014 r. – przychód osiągnięty przez Spółkę

w 2013 r. z produktów objętych postępowaniem wyniósł [...] zł (słownie: [...] złotych [...] groszy). Prezes UOKiK wziął również pod uwagę, że umowy o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych są umowami ubezpieczenia powiązаныmi z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. W efekcie środki pochodzące z wpłat klientów tytułem pokrycia składek ubezpieczeniowych są w większości przekazywane na wydzielony dla każdego klienta rachunek, stanowiąc jego odrębny majątek. Uwzględniono także fakt, iż [...]. Opisane okoliczności wpłynęły na **obniżenie kary o [...] %**.

Spółka nie skorzystała w praktyce z postanowień przytoczonych w punkcie II.B. i II.D. sentencji decyzji oraz nie odmówiła konsumentom wypłaty świadczeń z przyczyn wynikających z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w punkcie II. sentencji decyzji, co wpłynęło na **obniżenie kary o [...] %**.

Za okoliczność łagodzącą Prezes UOKiK uznał również fakt, iż w okresie stosowania przez Spółkę stwierdzonych w decyzji praktyk ani przed tym okresem nie dokonywał kompleksowej oceny przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów ustawy ike. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie sprzecznych z ww. ustawą postanowień umownych nie było także przedmiotem szerszej analizy w orzecznictwie sądowym. Powyższe spowodowało, że Prezes Urzędu potraktował stwierdzone w punkcie II.A., II.B. i II.C. sentencji decyzji naruszenie jako naruszenie o charakterze precedensowym. Te okoliczności dały podstawę do **obniżenia kary o [...] %**.

W niniejszej sprawie nie zaszły inne okoliczności łagodzące ani obciążające. Zatem po uwzględnieniu ww. okoliczności obciążających i łagodzących kwota bazowa zostaje **obniżona o [...] %**.

W związku z powyższym za naruszenie stwierdzone w pkt. II. sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu nałożył na Generali karę pieniężną w wysokości **188 386 zł** (słownie: sto osiemdziesiąt osiem tysięcy trzysta osiemdziesiąt sześć złotych), co stanowi [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2013 r. i [...] % kary maksymalnej.

Nakładając karę pieniężną na Generali, Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że kara ta powinna posiadać charakter represyjny – nakładana jest za naruszenie zakazów określonych w ustawie okik – oraz prewencyjny – ma zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa. Nałożona kara powinna stanowić dolegliwość dla Spółki. Jednocześnie powinna się ona przyczynić do zapewnienia trwałego zaprzestania w przyszłości naruszania przez Generali zbiorowych interesów konsumentów. Nie bez znaczenia jest też walor wychowawczy powyższej kary, w tym wymiar ogólny, odstraszający dla innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

Zdaniem Prezesa Urzędu, biorąc pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów, jak również wysokość maksymalną kary możliwej do nałożenia na Spółkę za praktykę wskazaną w pkt. II. sentencji decyzji, tj. [...] zł (10% przychodu), kara w wysokości **188 386 zł** nie jest nadmierna, ale adekwatna do zarzucanego naruszenia. W ocenie Prezesa Urzędu, powyższa wysokość kary jest minimalną wysokością zapewniającą spełnienie celów kary.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy okik, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie nr:

NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Umorzenie postępowania w punkcie IV sentencji decyzji

W ustawie okik nie ma samodzielnej podstawy prawnej odnoszącej się do sposobu rozstrzygnięcia w przypadku, gdy postawiony stronie postępowania zarzut nie został w trakcie tego postępowania potwierdzony. W związku z tym, mając na względzie, iż, stosownie do art. 83 ustawy okik, w sprawach w niej nieuregulowanych do postępowania przed Prezesem UOKiK stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm., dalej: k.p.a.), postępowanie w tej sprawie należało umorzyć zgodnie z art. 105 k.p.a.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie administracyjne z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie, ponieważ brak podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy. Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) podniósł, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

Ad IV.1. sentencji decyzji

W niniejszej sprawie Spółce został postawiony zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik, polegającej na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści: „*W przypadku wystąpienia zdarzenia, o którym mowa w ust. 2 Towarzystwo wypłaci Uposażonemu świadczenie w wysokości niższej z wartości: sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci Ubezpieczonego albo sumy ubezpieczenia dla Klauzuli śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku, jeżeli Ubezpieczający złożył wniosek o zawarcie obu wymienionych Klauzul (...)*” (art. VI ust. 4 „*Ogólnych warunków IKE BRE*”), które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Po przeprowadzeniu, w toku postępowania administracyjnego, dalszej analizy materiału dowodowego w sprawie oraz na skutek udzielonych przez Spółkę wyjaśnień, należy stwierdzić, iż zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie nie jest tożsame z postanowieniem uznanym za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 19 września 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 145/10) i wpisanym w dniu 1 sierpnia 2012 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK

pod numerem 3461, w brzmieniu: „*W przypadku, gdy na rzecz ubezpieczonego zawarta została i w tym samym czasie obowiązuje więcej niż jedna umowa ubezpieczenia, o której mowa w ust. 9, ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność i wypłaca świadczenie wyłącznie na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej najwcześniej, z zastrzeżeniem ust. 12. Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu pozostałych umów ubezpieczenia zawartych na rzecz ubezpieczonego jest wyłączona*”. Klauzula wykorzystywana przez Generali dotyczy bowiem tzw. tymczasowej ochrony ubezpieczeniowej, której Spółka udziela w okresie rozpatrywania wniosku o zawarcie umowy, a nie, jak ma to miejsce w postanowieniu wpisanym do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod numerem 3461, w okresie obowiązywania umowy. Ponieważ Generali nie pobiera dodatkowej składki za udzielanie ochrony tymczasowej, to nie zachodzi w tym wypadku stwierdzony przez SOKiK w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 września 2011 r. brak ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron. Konsument, który opłacił składkę z tytułu klauzuli śmierci oraz z tytułu klauzuli śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku za okres po zawarciu umowy otrzyma umówione świadczenie na podstawie obydwu tych klauzul.

W opisanym stanie rzeczy, stosownie do art. 105 § 1 k.p.a., należało umorzyć wszczęte w zakresie klauzuli określonej w punkcie IV ppkt 1 sentencji decyzji postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ad IV.2. sentencji decyzji

W niniejszej sprawie Spółce został postawiony zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy oikik, polegającej na stosowaniu w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienia o treści: „*Towarzystwo dokonuje Wypłaty jednorazowej lub Wypłaty pierwszej raty w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia: (...) złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 1.2 wniosku o dokonanie Wypłaty oraz przedłożenia: (...) zaświadczenia lekarza lub innej dokumentacji medycznej określającej przyczynę śmierci (...)*”(art. VII ust. 8 ppkt 8.2.1 „*Klauzuli IKE_RPFME.12.2011*”).

W ocenie Prezesa UOKiK, przytoczona klauzula narusza art. 34 ust. 2 ustawy ike. W myśl tego przepisu, wypłata środków zgromadzonych na IKE powinna być dokonana w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia złożenia przez osobę uprawnioną wniosku o jej dokonanie oraz przedłożenia albo aktu zgonu oszczędzającego i dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej albo prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o sposobie podziału środków zgromadzonych przez oszczędzającego bądź prawomocnego postanowienia sądu o dziale spadku oraz dokumentów stwierdzających tożsamość spadkobierców. Termin ten może być wydłużony, tylko wtedy, gdy zażąda tego osoba uprawniona. Wymaga zaznaczenia, że przytoczony przepis wskazując maksymalny termin dokonania wypłaty z IKE określa jednocześnie, jakich dokumentów może żądać ubezpieczyciel w tym celu. Należy zauważyć, że złożenie określonych przez art. 34 ust. 2 ustawy ike dokumentów rozpoczyna bieg terminu 14-dniowego. Zatem w sytuacji, gdy konsument je przedstawi, ale nie dostarczy innych, dodatkowych dokumentów wymaganych przez zakład ubezpieczeń, to ten ostatni i tak wraz z upływem ww. terminu musi zrealizować wypłatę z IKE. W przeciwnym razie naruszy art. 34 ust. 2 ustawy ike. Tak więc uzależnianie wypłaty od dostarczenia nieprzewidzianych w tym przepisie dokumentów jest z nim sprzeczne.

Należy zaznaczyć, że Generali w zakwestionowanej klauzuli przewidziało wypłatę z IKE na rzecz osoby uprawnionej w terminie do 14 dni od dnia przedłożenia m.in. zaświadczenia lekarza lub innej dokumentacji medycznej określającej przyczynę śmierci.

Przedmiotowy dokument nie jest wymieniony przez ustawę ike jako niezbędny do dokonania wypłaty. Zdaniem Prezesa Urzędu, ubezpieczyciel może uzależniać wypłatę z IKE jedynie od przedłożenia tych dokumentów, które są wymienione w ustawie ike. Zaświadczenie lekarza lub inna dokumentacja medyczna określająca przyczynę śmierci, nie należy do katalogu dokumentów wymienionych w ustawie ike jako konieczne do dokonania wypłaty środków zgromadzonych na rachunku IKE. W konsekwencji, postanowienie, które wprowadza wymóg jego przedstawienia, jest sprzeczne z art. 34 ust. 2 ustawy ike i utrudnia osobie uprawnionej skorzystanie z prawa do otrzymania wypłaty z IKE.

Należy jednak zauważyć, że po przeprowadzeniu, w toku postępowania administracyjnego, dalszej analizy materiału dowodowego w sprawie oraz na skutek udzielonych przez Spółkę wyjaśnień, ustalono, iż Generali co prawda zamieściło zakwestionowaną klauzulę we wzorcu „*Klauzula IKE_RPFME.12.2011*”, tym niemniej nie zawarło w oparciu o ten wzorzec żadnej umowy z konsumentami. Dlatego nie można stwierdzić, że Spółka stosowała w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego postanowienie o ww. treści, które narusza art. 34 ust. 2 ustawy ike, a co za tym idzie, nie można uznać, aby w tym zakresie Generali stosowało praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik.

W opisanym stanie rzeczy, stosownie do art. 105 § 1 k.p.a., należało umorzyć wszczęte w zakresie klauzuli określonej w punkcie IV ppkt 2 sentencji decyzji postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie IV sentencji decyzji.

Pouczenie:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor Delegatury UOKiK w Warszawie

Dorota Grudzień-Barbachowska

/podpis/

Otrzymuje: